

ePooki

8/2012 - Opetusharjoittelun ohjaus kasvattaa ohjaajan osaamista

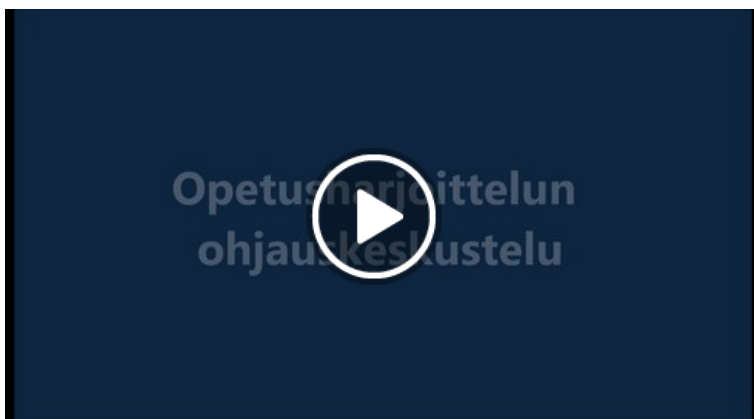
Kirjoittajat: Erkkilä Raija, raija.erkkila@oamk.fi, Perunka Sirpa, sirpa.perunka@oamk.fi | Näytä laajemmat kirjoittajatiedot

Julkaistu: 24.5.2012 | [Tiivistelmä](#)

[Artikkeliin viittäminen](#) | [Metatiedot](#) | [Julkaisu pdf-muodossa](#) | [Kommentit \(0 kpl\)](#)

Opetusharjoittelu on opiskelijoiden mielestä merkittävä oppimiskokemus [opettajan pedagogisissa opinnoissa](#). Harjoittelijan saama ohjaus on opiskelijalle tärkeä tuki. Tässä artikkelissa syvennämme aihetta erityisesti ohjaavien opettajien näkökulmasta. Mitkä asiat opetusharjoittelua ohjaavat opettajat nostavat tärkeiksi tekijöiksi omassa ohjaustyössään ja miksi?

Tutkimuksen kohteena opetusharjoittelun ohjauskeskustelu

Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa opetusharjoittelun ohjauksessa on tiettyjä erityispiirteitä. Ohjauskeskustelussa osapuolina ovat alan erityisosaajat. Ammatillisen opettajakorkeakoulun opetusharjoittelijat ovat hankkineet vaadittavan alan koulutuksen ja omaavat vahvan työelämätaustan tullessaan opettajankoulutukseen. Ohjaava opettaja toimii oppilaitoksen näkökulmasta ammatillisen opetuksen ja oppimisen asiantuntijana. Samanaikaisesti hänen täytyy olla tietoinen [opetusharjoittelun tavoitteista](#) ja opettajaksi opiskelevan ammatillisen kehittymisen tavoitteista. (vrt. [1].)

Myös omassa työssämme ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajina olemme havainneet opetusharjoittelun ja ohjauskeskustelun ainutlaatuisuuden opettajaksi opiskelevan kehittämisessä opettajaksi. Muun muassa näistä seikoista johtuen olemme halunneet tutkimuksen avulla syventää ymmärrystä ohjauskeskustelusta.

Näkökulmia ohjaukseen

Ohjauskäsitykset ovat muuttuneet pitkän aikavälin tarkastelussa varhaisesta oppipoika-kisälli -mallista kohti konstruktivistista ja dialogista ohjauskulttuuria [2]. Erilaisia näkökulmia yhdistää kuitenkin ohjaustyön tavoite aloittelevan opettajan tukemisesta ja hänen ammatillisen kehittämisensä edistämisestä.

Kukkosen [3] mukaan ohjaava opettaja toimii opettajaksi opiskelevalle sillanrakentajana kohti ammatillista opettajuutta. Sillan rakentaminen on hänen mukaansa yhteisöllinen prosessi, jossa sekä ohjaava opettaja että opettajaksi opiskeleva nähdään oppijoina. Myös Patrikaisen [4] mukaan pedagogisten käsitteiden muuttaminen käytäntöön vaatii yhdessä tehtävää tulkintaa. Tämä toteutuu luontevasti ohjauskeskusteluissa.

Tällä hetkellä ohjaustoiminta nähdään avoimena ja keskustelevana oppimistilana. Kuviossa 1 on Wangin & Odellin [2] mukaan kuvattuna ohjauskäsitysten taustalla olevat pääsuuntaukset 1970-luvulta nykyhetkeen. Suuntaukset kuvaavat myös opetusharjoittelun ohjaajan roolin muutosta varhaisemmasta mallinantajasta kohti reflektoivaa oppimiskumppania.

ARTIKKELIT

24.5.2012
8/2012 - Opetusharjoittelun ohjaus kasvattaa ohjaajan osaamista

RAPORTIT

JULKAISUPERIAATTEET

OHJEITA KIRJOITTAJILLE

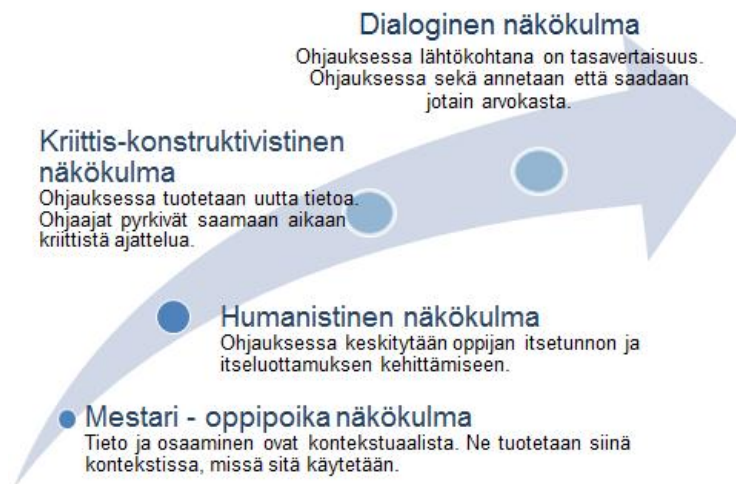
JULKAISUNEUVOSTO

ARTIKKELIHAKU

hakusana

Ilmoittaudu
ePookin
julkaisujen
arvioitsijapankkiin

Henkilökunnan
JULKAISU-
REKISTERI

KUVIO 1. Näkökulmia ohjaukseen (vrt. [2])

Tutkimuksen aineisto

Tutkimuksemme aineisto kerättiin haastattelemalla 17 ohjaavaa opettajaa eri ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten eri koulutusaloilta [5]. Kyseessä oli avoin haastattelu, jolla pyrittiin saamaan esille ohjaavien opettajien käsityksiä opetusharjoittelun ohjauksesta. Haastattelun avainkysymys oli, mitä ohjaavat opettajat ajattelevat opetusharjoittelun ohjauksesta.

Tätä tutkimusta varten laajasta aineistosta valittiin analysoitavaksi sellaiset kohdat, joissa opetusharjoittelun ohjaajat kuvasivat ohjaustilanteen luonnetta ja merkitystä. Näin saatua tiivistettyä aineistoa analysoimme itsenäisesti ja teimme aineistolähtöistä analyysia ja tulkintaa. Aineiston ristiintarkastelulla pyrimme parantamaan analyysimme ja tulkintojemme luotettavuutta. Seuraavaksi tarkastelemme ohjaavien opettajien kokemuksia opetusharjoittelun ohjauskeskustelusta.

Opetusharjoittelun ohjaus palkitsee monin eri tavoin

Aiemmin tekemässämme [6] tutkimuksessa tuli selkeästi esille, että opetusharjoittelun ohjaus koettiin palkitsevana toimintana. Palkitsevuus liittyi molemminpuoliseen kokemukseen luottamuksellisesta suhteesta ohjaajan ja opetusharjoittelijan välillä. Seuraavissa luvuissa analysoimme syvemmin, mistä tekijöistä palkitsevuuden kokemus muodostuu opetusharjoittelun ohjauksessa.

Ohjauskeskustelu tasavertaisena oppimistapahtumana

Tutkimuksemme mukana olleet ohjaajat toivat useissa kohdissa esiin tasavertaisuuden ohjaussuhteessa. Eräs ohjaajista kertoo:

"Ainakaan minä en halua että me käytäis semmosta ajatuksen vaihtoa että ne käyttäis minun ajatuksia pelkästään että päästäs jotenki siihen että 1+1 on enemmän kuin 2 ja yhdessä voitais luoda uutta."

Tasavertaisuuden ajatus ohjauksessa on luontevaa, koska ammatillisen opettajakorkeakoulun opetusharjoittelijat omaavat koulutuksensa lisäksi vahvan työelämäkokemuksen. Lisäksi monilla voi olla vuosien kokemus opettajan työstä. Ohjauskeskustelussa kohtaa kaksi aikuista, jotka lähtökohtaisesti arvostavat toistensa osaamista.

Tasavertaisuus ja dialoginen suhde

Tasavertaisuuden ajatus liitetään tutkimuskirjallisuudessa läheisesti dialogisuuteen. Dialogista ohjaussuhdetta luonnehditaan prosessina, jossa molemmat osapuolet sekä saavat että antavat jotakin arvokasta. Dialogissa saavutetaan uusi yhteinen ymmärrys, jota ei voi yksin saavuttaa. Ohjausprosessissa sekä ohjaajan että ohjattavan on mahdollista oppia uutta. Samalla he luovat yhteistä ymmärrystä opettajuudesta ja opettamiseen liittyvistä ilmiöistä. [7][1]

Uutta osaamista ja aiemman osaamisen vahvistamista

Tutkimuksemme mukaan ohjaavien opettajien pedagogisessa osaamisalueessa tapahtui sekä kehittymistä että aiemman osaamisen vahvistumista. Ohjaajien kuvaamat oman pedagogisen osaamisen kehittymiskohteet voidaan tutkimuksemme mukaan tiivistää kolmeen eri kokonaisuuteen.

- **Opetusmenetelmien tuntemus lisääntyi.** Ohjaavat opettajat kokivat saaneensa vinkkejä omaan opetukseen ja opetusmenetelmiin. Nähtyään opettajaksi opiskelevan käyttävän uutta opetusmenetelmää, rohkaistuivat myös ohjaavat opettajat kokeilemaan uusia menetelmiä. Toisaalta opettajaksi opiskelevan ja häntä ohjaavan opettajan välisessä dialogissa oli syntynyt ahaa-elämyksiä, jopa uusia innovaatioita ammattialan opetusmenetelmien suhteen.
- **Oppijan tuntemus.** Opetusmenetelmiin liittyvien uusien vinkkin lisäksi ohjaavat opettajat kokivat saaneensa myös uutta tietoa omasta opetusryhmästään ja opiskelijoistaan. Ohjaavat opettajat kuvasivat pysähtyneensä miettimään oppijoita eritavalla ja ehkä tavanomaista syvällisemmin opetusharjoittelun ohjaustyön pohjalta. Kun opettajaksi opiskeleva suunnittelee opetusta, miettii ohjaava opettaja kriittisesti myös omaa opetustaan suhteessa opiskelijoihin. Eräs ohjaavista opettajista mietti asiaa seuraavasti:

"Onko tämä nyt sitä mitä minä olen tehnyt? Onko tässä kenties jotakin uutta semmoista, mitä minä en ole aiemmin edes ajatellut? Mitä opiskelijoiden olisi hyvä oppia? Miten opiskelijoiden olisi hyvä oppia? Miten he oikeasti oppivat?"

KUVA 2. Miten ohjaamme opiskelijoita oppimaan?

- **Substanssiosaamisen kehittyminen.** Ohjaavat opettajat kertoivat oman ammatillisen osaamisen kehittyneen opetusharjoittelun ohjauksen myötä. Erilaisen ammatillisen kokemuksen pohjalta opettajaksi opiskelevan ammatillinen tarkastelukulma on saattanut olla hieman erilainen kuin ohjaavan opettajan. Näin ohjaava opettajakin on saanut uusia mielenkiintoisia näkökulmia omaan opetukseensa sovellettavaksi.

Ohjaavat opettajat kokivat opetusharjoittelun ohjaamisen kehittävän heidän omaa pedagogista toimintaansa. Dialoginen vuorovaikutus opettajaksi opiskelevien kanssa auttoi huomaamaan ja jäsentämään omaa pedagogista toimintaa. Lisäksi se auttoi avaamaan omia opetuksen käsityksiä ja niiden kehittämistä. Merkittävää on huomata, että opettajilla ei välttämättä ole koulun arjessa mahdollisuutta keskustella muiden opettajien kanssa opettajuudesta tai opettajana kehittymisestä. Opetusharjoittelun ohjaustilanteet tarjosivat heille mahdollisuuden keskustella kokeneen, samaa ammattialaa edustavan opetusharjoittelijan kanssa ammatillisen kasvun tukemisesta.

Osaamisen kehittyminen ja voimaantuminen kulkevat käsi kädessä

Olemme edellä nostaneet esille niitä pedagogisen osaamisen alueita, joissa ohjaavat opettajat kuvasivat osaamisensa kehittyneen. Opetusharjoittelun ohjaus ja mahdollisuus dialogiseen ohjauskeskusteluun tuovat myös vaihtelua opetustyöhön. Ylimääräisestä työstä huolimatta ohjaavat opettajat kokivat ohjaustyön rikastuttavan heidän osaamistaan. Tutkimuksemme mukaan ohjauskeskusteluiden dialogisuus mahdollistaa ohjattavan oppimisen ja reflektion sekä vaatii samalla sitä myös ohjaajalta (myös [9]).

Opetusharjoittelun ohjaus palkitsee myös emotionaalisella tasolla voimaantumisen kokemuksena. Ohjaajat kokivat aitoja onnistumisen tuntemuksia ohjaustyössään ja saivat siitä iloa työhönsä.

Bellin ja Gilbertin [10] (myös [11]) mukaan voimaantuminen on yhteydessä ihmisen

pyrkimykseen ja tahtoon ottaa vastuuta omasta henkilökohtaisesta kehittämisestään. Voimaantunut opettaja haluaa kehittää omaa toimintaansa. On kuitenkin huomattava, että myös toimintaympäristön luonteella on merkitystä. Etenkin positiivinen ja emotionaalisesti tukeva yhteisö edistää yksilön voimaantumista [10][12].

Ohjaamiseen on olemassa useita lähestymistapoja ja samat ohjaustyyli eivät aina päde erilaisten ihmisten kanssa tai eri konteksteissa [13]. Opetusharjoittelun ohjauskeskustelu on monitahoinen ilmiö. Jokaisessa ohjaussuhteessa on syytä pohtia, miten tasavertaisuus ja henkilökohtainen tyyli ohjata ja olla ohjattavana kohtaavat.

Opetusharjoittelun ohjauksen tutkiminen ja kehittäminen sekä opetusharjoittelua [ohjaavien opettajien koulutus](#) on nostettu yhdeksi kehittämisalueeksi [Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa](#).

Lähteet

1. Jyrhämä, R. & Syrjäläinen, E. 2009. Ohjaussuhde, ohjaajan roolit ja pedagoginen ajattelu opetusharjoittelussa. *Kasvatus* 40(5), 417-431. Hakupäivä 24.4.2012. www.helsinki.fi/~jyrhama/ohjaussuhde.pdf
2. Wang, J. & Odell, S. 2002. Mentored Learning to Teach According to Standards-Based Reform: A Critical Review. *Review of Educational Research* 7(3), 481-564.
3. Kukkonen, H. 2007. Ohjauskeskustelu peilitilana. Erilaisuus ammatillisen opettajaopiskelijan ohjaamisessa. Tampereen yliopisto. Hakupäivä 24.4.2012. acta.uta.fi/pdf/978-951-44-6924-4.pdf
4. Patrikainen, R. 1999. Opettajuuden laatu. Ihmiskäsitys, tiedonkäsitys ja oppimiskäsitys opettajan pedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Jyväskylä: PS-kustannus.
5. Perunka, S. 2009. Supervising Teaching Practice in Vocational Teacher Education: Teachers' Conceptions of Themselves as Tutors. *Navigating in Educational Contexts: Identities and Cultures in Dialogue*. Pre-Conference for Doctoral Students. 29-30.6.2009. Rovaniemi.
6. Perunka, S. & Erkkilä, R. 2011. One + one is more than two. A dialogical mentor relationship in vocational teacher education. Teoksessa *Responsibility, challenge and support in teachers' life-long professional development: ATEE 2010 annual conference proceedings*. ATEE Annual Conference, 141-151. Hakupäivä 24.4.2012. www.atee1.org/uploads/atee2010_proceedings_final.pdf
7. Karjalainen, M., Heikkinen, H. L. T., Huttunen, R. & Saarnivaara, M. 2006. Dialogia ja vertaisuus mentoroinnissa. *Aikuiskasvatus* 26(2), 96-103.
8. Sarja, A. & Janhonen, S. 2009. Methodological reflections: supervisory discourses and practice-based learning. *Teaching in Higher Education* 14(6), 619-630.
9. Ianchu-Haddad, D. & Oplatka, I. 2009. Mentoring Novice Teachers: Motives, Process, and Outcomes from the Mentor's Point of View. *The New Educator* 5, 45-65.
10. Bell, B. & Gilbert, J. 1994. Teacher Development as Professional, Personal, and Social Development. *Teaching & Teacher Education* 10(5), 483-497.
11. Harrison, J., Dymoke, S. & Pell, T. 2006. Mentoring Beginning Teachers in Secondary Schools: An Analysis of Practice. *Teaching and Teacher Education* 22(8), 1055-1067.
12. Neufeld, J. & Grimmett, P. P. 1994. The Authenticity for Struggle. In: Grimmett, P. P. & Neufeld, J. (eds.). *Teacher development and the struggle for authenticity. Professional growth and restructuring in the context of change*. New York: Teacher College, 205-232.
13. Crasborn, F., Hennissen, P., Brouwer, N., Korthagen, F. & Bergen, T. 2011. Exploring a two-dimensional model of mentor teacher roles in mentoring dialogues. *Teaching and Teacher Education* 27(2), 320-331.

Kommentit

[Lisää kommentti](#)